

EEN HANDLEIDING OM PROJECTEN INZAKE GENDERGERELATEERD GEWELD OP SCHOOL (SRGBV) TE BEÏNVLOEDEN

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Dankwoord

Deze handleiding is tot stand gekomen met de financiële steun van het programma Rechten, Gelijkheid en Burgerschap (REC) van de Europese Unie. De inhoud van deze handleiding is de verantwoordelijkheid van ActionAid International Onlus en de projectpartners en kan op geen enkele manier opgevat worden als een weerspiegeling van de standpunten van de Europese Unie.

Auteur: Alessandra Folcio

Bijdragen: Maria Sole Piccioli

Lay-out and grafisch ontwerp: Tazio Malvezzi

Foto's: Francesca Casaro

act:onaid

HANDLEIDING

OVER DE HANDLEIDING	3
DE BASIS LEGGEN	4
Wat is gendergerelateerd geweld en gendergerelateerd geweld op school (SRGBV)?	4
Wat is de rol van scholen en onderwijs in het bestrijden/bespreken van gendergerelateerd geweld?.....	4
Wat bedoelen we met impact?	5
Wat is een impactevaluatie?.....	5
STAP 1: VRAGEN VOOR EEN IMPACTEVALUATIE BEPALEN ...	6
Selecteer de resultaten/effecten van het belangrijkste project waarop jouw evaluatie zich moet richten.....	6
Ontwikkel en ga akkoord met evaluatievragen	6
STAP 2: METHODES VOOR EEN IMPACTEVALUATIE KIEZEN .	7
STAP 3: IMPACTEVALUATIE-INSTRUMENTEN ONTWERPEN EN TESTEN	8
1. IDENTIFICEER HET BESTE INSTRUMENT/ DE BESTE INSTRUMENTEN:	8
2 . ONTWIKKEL HET INSTRUMENT/ DE INSTRUMENTEN:.....	9
3 . BESTUUR HET INSTRUMENT/ DE INSTRUMENTEN:	9
4 . TOESTEMMING VERKRIJGEN:.....	9
STAP 4: SAMPLING	11
STAP 5: GEGEVENS ANALYSEREN EN HET RAPPORT SCHRIJVEN	12
STAP 6: DE BEVINDINGEN VAN DE IMPACTEVALUATIE VERSPREIDEN EN GEBRUIKEN	13
INTERNE VERSPREIDING	13
EXTERNE VERSPREIDING	13

OVER DE HANDLEIDING

Deze handleiding is bedoeld om gebruikers een praktische benadering te bieden voor het ontwerpen en implementeren van kwalitatieve impactevaluaties voor projecten inzake gendergerelateerd geweld op school (SRGBV).

Het presenteert een aanpak in 6 stappen voor het ontwerpen en implementeren van impactevaluaties:

- >> **STAP 1: VRAGEN VOOR EEN IMPACTEVALUATIE BEPALEN**
- >> **STAP 2: METHODES VOOR EEN IMPACTEVALUATIE KIEZEN**
- >> **STAP 3: IMPACTEVALUATIE-INSTRUMENTEN ONTWERPEN EN TESTEN**
- >> **STAP 4: SAMPLING**
- >> **STAP 5: GEGEVENS ANALYSEREN EN HET RAPPORT SCHRIJVEN**
- >> **STAP 6: DE BEVINDINGEN VAN DE IMPACTEVALUATIE VERSPREIDEN EN GEBRUIKEN**

Deze handleiding is in de eerste plaats bedoeld voor medewerkers die toezicht houden en evalueren, projectmanagers en adviseurs die werken voor lokale en internationale ngo's, cso's en associaties die projecten over gendergerelateerd geweld in de onderwijssector hanteren en evalueren.

De handleiding kan ook interessant zijn voor het schoolbestuur, opvoeders en ander schoolpersoneel dat verantwoordelijk is voor het verzamelen van gegevens op schoolniveau. Gebruikers van deze handleiding moeten ten minste beschikken over een zekere basiskennis over de terminologie en instrumenten die gebruikt worden om toezicht te houden en te evalueren. Dat is de reden waarom deze handleiding niet bedoeld is om een uitputtende bespreking van evaluatiemethoden en -instrumenten te geven. Integendeel, het beoogt weinig belangrijke richtlijnen te bieden voor degenen die van plan zijn een interne evaluatie uit te voeren of die verwachten iemand extern in dienst te nemen.

DE BASIS LEGGEN

Wat is gendergerelateerd geweld en gendergerelateerd geweld op school (SRGBV)?

Gendergerelateerd geweld (GBV) is over het algemeen gedefinieerd als

"geweld dat resulteert in, of waarschijnlijk zal resulteren in fysieke, seksuele of psychologische schade of lijden, jegens iemand gebaseerd op genderdiscriminatie, genderrolverwachtingen en/of genderstereotypen, of gebaseerd op de ongelijke machtsstatus die verband houdt met gender"

UNESCO en UN WOMEN (2016), *Global guidance on addressing school-related gender-based violence*.

Gendergerelateerd geweld op school (SRGBV) wordt omschreven als

"handelingen of bedreigingen van seksueel, fysiek of psychologisch geweld in en rond scholen, gepleegd als gevolg van gendernormen en genderstereotypen en afgedwongen door een ongelijke machtsdynamiek"

UNESCO en UN WOMEN (2016), *Global guidance on addressing school-related gender-based violence*.

Wat is de rol van scholen en onderwijs in het bestrijden/bespreken van gendergerelateerd geweld?

Gendergerelateerd geweld op school (SRGBV) treft wereldwijd miljoenen kinderen, gezinnen en gemeenschappen. Adolescenten en jongeren worden aanzienlijk beïnvloed door dit fenomeen met gevolgen op korte en lange termijn, zoals minder zelfvertrouwen, depressie, lagere schoolresultaten en negatieve gevolgen voor de algehele groei en ontwikkeling van de persoon.

In haar rol als een vormende instelling die bijdraagt aan de ontwikkeling en groei van kinderen en adolescenten, moet de school een belangrijke rol spelen bij het transformeren van de grondoorzaken van geweld, en vooral bij GBV. Schoolprogramma's kunnen jongeren bijvoorbeeld betrekken bij kritische reflecties over gender en sociale normen, over stereotypen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid, en hen voorzien van de kennis, vaardigheden en attitudes om deel te nemen aan gezonde relaties met leeftijdsgenoten en geweldpreventie.

De rol van het onderwijs en de scholen bij het voorkomen en aanpakken van gendergerelateerd geweld wordt algemeen erkend in verschillende internationale conventies en verdragen. Dit zijn enkele van de meest relevante.

1989 — **Verdrag inzake de rechten van het kind** stelt dat kinderen het recht hebben om naar behoren te worden verzorgd en beschermd tegen geweld, misbruik en verwaarlozing door hun ouders of iemand anders die voor hen zorgt (artikel 19: bescherming tegen alle vormen van geweld), zonder discriminatie (artikel 2), en met inbegrip van de belangen van het kind (artikel 3).

2000 — **Dakar overeenkomst voor onderwijs voor iedereen** bevat een actieplan dat gericht is op het bereiken van de zes internationaal overeengekomen doelstellingen van Education for All (EFA), waaronder de vijfde doelstelling: "Het wegwerken van genderongelijkheden in het basis- en secundair onderwijs tegen 2005, en gendergelijkheid in het onderwijs verwezenlijken tegen 2015, met de focus op het verzekeren van volledige en gelijke toegang voor meisjes tot én verwezenlijkingen in basisonderwijs van goede kwaliteit".

- 2011 — **Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld** (ook bekend als de “Istanbul-Conventie”) bevestigt de rol van onderwijs in “Artikel 14 – Onderwijs: 14.1 Partijen nemen, waar passend, de nodige stappen om lesmateriaal op te nemen over kwesties als gelijkheid tussen vrouwen en mannen, niet-stereotiepe genderrollen, wederzijds respect, niet-gewelddadig conflictoplossingen in interpersoonlijke relaties, gendergerelateerd geweld tegen vrouwen en het recht op persoonlijke integriteit, aangepast aan het evoluerende vermogen van lerenden, in formele curricula en op alle onderwijsniveaus; 14.2 Partijen zullen de nodige stappen ondernemen om de principes vermeld in de eerste paragraaf te bevorderen in informele onderwijsfaciliteiten, evenals in sport-, culturele en vrijetijdsvoorzieningen en de media”.
- 2015 — **Actieplatform van Beijing (Beijing+20)**: Het bevat onderwijs en opleiding van vrouwen als een van de 12 belangrijkste aandachtsgebieden. De focus ligt niet alleen op discriminatie bij de toegang van meisjes tot het onderwijs, maar omvat ook andere punten van zorg, waaronder op gendergerelateerde curricula en lesmateriaal, en de veiligheid en geschiktheid van fysieke ruimtes.
- 2015 — **Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de VN**: Doelstelling 4 “Verzeker inclusief en rechtvaardig kwaliteitsonderwijs en bevorder levenslange leermogelijkheden voor iedereen”; Doelstelling 5 “Bereik gendergelijkheid en versterk de positie van alle vrouwen en meisjes” en doelstelling 16 paragraaf 16.1 “Alle vormen van geweld en de daarmee verband houdende sterftcijfers overal aanzienlijk verminderen”.

TIP

Het is belangrijk om op de hoogte te zijn van jouw nationale wetten en wetgevingen met betrekking tot de rol van scholen en onderwijs bij het voorkomen en aanpakken van gendergerelateerd geweld.

Wat bedoelen we met impact?

Impact verwijst over het algemeen naar langetermijn- en bredere effecten die verband houden met een project/interventie. Een van de meest gebruikte definities van impact wordt gegeven door het Development Assistance Committee Network on Development Evaluation (OESO-DAC) dat impact definieert als “De mate waarin de interventie heeft bijgedragen of wordt verwacht bij te dragen aan significante positieve of negatieve, beoogde of onbedoelde effecten op een hoger niveau.”¹

Wat is een impactevaluatie?

In de afgelopen jaren hebben impactevaluaties veel belangstelling gekregen onder donoren en organisaties. Een fundamenteel element van impactevaluaties is om **het oorzaak-gevolg verband tussen het project en de impact ervan vast te stellen**. Er is een groeiende consensus binnen de evaluatiegemeenschap over het feit dat impactevaluaties een **contrafeitelijk element** vereisen. Dit betekent dat het mogelijk moet zijn om een onderscheid te maken tussen wat een direct resultaat is van een bepaald project/bepaalde interventie en wat er zou zijn gebeurd zonder de interventie. Ten slotte is er een voortdurende discussie over de geschikte methodologieën voor een impactevaluatie, in het bijzonder tussen experimentele en niet-experimentele benaderingen.

¹ OECD/DAC Network on Development Evaluation (2019), Better Criteria for Better Evaluation Revised Evaluation Criteria Definitions and Principles for Use, available at <https://www.oecd.org/dac/evaluation/dacriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm>.

STAP 1: VRAGEN VOOR IMPACTEVALUATIES BEPALEN

Over het algemeen moeten impactevaluaties proberen **oorzaak-gevolgvragen te beantwoorden** die het verschil meten dat een interventie maakt.

Selecteer de resultaten/effecten van het belangrijkste project waarop jouw evaluatie zich moet richten

Elk project/programma moet een duidelijke interventielogica hebben. Als jouw project/programma er geen heeft, moet je deze eerst ontwikkelen. Als de interventielogica wordt ontwikkeld tijdens de voorbereiding van de evaluatie, kunnen onverwachte resultaten/effecten die niet in de initiële documenten werden vermeld, worden opgenomen.

Projecten die gericht zijn op het aanpakken en/of voorkomen van gendergerelateerd geweld op school kunnen verschillende resultaten/effecten hebben op basis van de uitgevoerde behoefteanalyse. Voorbeelden van mogelijke resultaten/effecten zijn:

- » Een afname van de prevalentie van SRGBV bij studenten;
- » Een verandering in de houding en/of opvattingen van leerlingen en/of leraren ten opzichte van SRGBV;
- » Een verbetering van duidelijke, veilige en toegankelijke procedures en mechanismen om SRGBV te voorkomen en aan te pakken.

Je moet duidelijk zijn over de resultaten/effecten van het project waarop je wil dat jouw evaluatie betrekking heeft.

Ontwikkel en bepaal je evaluatievragen

Evaluatievragen moeten worden ontwikkeld rekening houdend met het doel, het type en het gebruik van de evaluatie. Probeer niet te veel evaluatievragen te hebben. Als je wilt, kun je meer specifieke subvragen hebben. Typische vragen voor impactevaluaties zijn: "Veroorzaakt of verandert het programma de belangrijkste uitkomst?", "Hoe veroorzaakt of verandert het programma de belangrijkste uitkomst?" of "Onder welke voorwaarden veroorzaakt of verandert het programma de belangrijkste uitkomst?".²

---

² IRC Research Toolkit, Developing questions for impact evaluations

STAP 2: METHODES VOOR IMPACTEVALUATIES KIEZEN

Tenzij de donateur een specifieke evaluatiemethode vereist of deze al in het voorstel vermeldt, moeten alle evaluatiemethodes in overweging genomen worden bij het ontwerpen van de evaluatie.

De belangrijkste evaluatiebenaderingen zijn:

Experimentele benadering: Het fundamentele element van deze benadering is randomisatie, wat betekent dat een steekproef van de in aanmerking komende populatie willekeurig wordt toegewezen aan de controlegroep of de behandelgroep vanaf het begin van de implementatie van het project/programma. De focus ligt op het vergelijken van de effecten op specifieke impactinterventiegebieden voor de verschillende groepen na bepaalde tijdsperiodes. Deze benadering kan sterk bewijs leveren voor het aantonen van causaliteit, maar het is vaak kostbaar en moeilijk te implementeren.

Quasi-experimentele benadering: Deze benadering wordt gebruikt om een geldige vergelijkingsgroep samen te stellen door statistische middelen te gebruiken om te controleren op verschillen tussen de individuen die worden behandeld met het programma dat wordt geëvalueerd en degenen die niet worden behandeld met dat programma. De meest voorkomende methodes zijn:

- » **Difference-in-differences (DID):** Het vergelijkt de verandering in uitkomsten ervaren door de behandelgroep met de verandering in uitkomsten ervaren door de vergelijkingsgroep. Het vereist voor- en na-gegevens van deelnemers en niet-deelnemers.
- » **Propensity Score Matching (PSM):** Het richt zich op het gemiddelde verschil in uitkomsten tussen individuen in de behandelgroep die gekoppeld worden met niet-deelnemers die vergelijkbare waarneembare kenmerken hebben.
- » **Regression Discontinuity Design (RDD):** Het vergelijkt de resultaten van deelnemers en niet-deelnemers. Dit vereist het identificeren van een drempelcriterium (of criteria) om onderscheid te maken tussen de twee groepen.

Niet-experimentele benadering: Ze kijken of het bewijs consistent is met wat zou worden verwacht als de interventie de gewenste gevolgen heeft, en ze gaan na of er andere factoren besproken moeten worden in de algemene uitleg over wat er is gebeurd. Een voorbeeld is:

- » **Vergelijkende casestudies:** Het omvat de analyse van de overeenkomsten en verschillen tussen twee of meer casussen die een gemeenschappelijke focus of een gemeenschappelijk doel delen. Het is vooral handig om te begrijpen hoe de context het succes van een interventie beïnvloedt.

TIP

Het is aangeraden om een gemengde methode te gebruiken die zowel kwantitatieve als kwalitatieve benaderingen combineert die relatieve zwakheden kunnen compenseren en relatieve sterke punten kunnen maximaliseren.

STAP 3: IMPACTEVALUATIE- INSTRUMENTEN ONTWERPEN EN TESTEN

1. IDENTIFICEER HET BESTE INSTRUMENT/ DE BESTE INSTRUMENTEN:

Evaluatie-instrumenten kunnen zowel kwalitatieve als kwantitatieve instrumenten omvatten. De selectie van de te gebruiken instrumenten is gebaseerd op verschillende criteria:

- » Leeftijd van de doelgroep die bij de dataverzameling wordt betrokken
- » De kenmerken van het project
- » Evaluatievragen (zie STAP 1)
- » Evaluatiemethodes (zie STAP 2)
- » Praktische overwegingen zoals kosten, tijdspanne, personeelszaken.

Hieronder vind je de belangrijkste tools voor het verzamelen van gegevens.

Dit zijn enkele van de instrumenten die je kan gebruiken voor online enquêtes:
SurveyMonkey, Typeform, Google Form, Microsoft Forms

INSTRUMENTEN

ENQUÊTES/VRAGENLIJSTEN:

Enquêtes/vragenlijsten vormen een goed hulpmiddel, met name wanneer a) je een groot aantal projectbegunstigden moet onderzoeken, b) je zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens wilt verzamelen en c) je een kosteneffectief instrument wilt.

Enquêtes/vragenlijsten worden meestal gebruikt wanneer je pre/post-informatie moet verzamelen. In dit opzicht is het opvolgen van respondenten van de pre-enquête cruciaal. Als de ondervraagde respondenten niet worden gevonden op het moment van het vervolgonderzoek, kan dit zeer ernstige vertekeningen in de analyse veroorzaken en de waarde van de bevindingen verminderen. Hoewel het bijna onmogelijk is om een 100% verloop te hebben, is het minimaliseren van uitval essentieel voor een goede evaluatie.³

INTERVIEWS MET EEN SLEUTELINFORMANT:

Dit zijn kwalitatieve diepte-interviews met mensen van wie wordt verwacht dat ze uit de eerste hand kennis hebben over de besproken onderwerpen. Er zijn drie hoofdtypen interviews:

- » **Gestructureerde interviews:** lijken sterk op een mondeling afgenomen vragenlijst. Ze gaan over het algemeen niet de diepte in en zijn snel toe te passen;
- » **Semi-gestructureerde interviews:** bestaan uit verschillende hoofdvragen over de reikwijdte van de te onderzoeken gebieden;

³ Guide on Measuring Decent Jobs for Youth - Monitoring, evaluation and learning in labour market programmes, Overview/ International Labour Office. Geneva, 2018. "Attrition refers to the drop-out rate of participants or survey respondents."

» **Ongestructureerde interviews:** laat toe om een breed scala aan informatie te verzamelen met een doel.

Interviews met sleutelinformanten zijn een goed hulpmiddel wanneer je diepgaande informatie moet verzamelen en je een flexibel hulpmiddel nodig hebt. Ze zijn echter vrij duur en tijdrovend om te verzamelen.

FOCUSGROEP:

Het werken met focusgroepen is gericht op het verzamelen van kwalitatieve gegevens. Het omvat het stellen van open vragen aan een groep individuen, meestal variërend van 6-10 personen. Focusgroepgesprekken duren meestal tussen de 1 en 2 uur. Het is een goed hulpmiddel wanneer je gedetailleerde antwoorden moet verzamelen en het is kosteneffectiever in vergelijking met een een-op-een interview. Er zijn echter deskundige begeleiders nodig (meestal twee personen, één dirigent en één persoon die aantekeningen maakt).

De samenstelling van de groep is een belangrijk element voor het succes van de focusgroep. Bij het leiden van een focusgroep over een gevoelig onderwerp zoals gendergerelateerd geweld op school, moet zorgvuldig worden omgegaan met de beslissing tussen homogene en heterogene groepen. Het hebben van focusgroepen die gescheiden zijn op basis van geslacht, zou kunnen zorgen voor meer vrijheid en begrip over specifieke genderverschillen in termen van ervaringen, attitudes en percepties van geweld. Het kan echter impliciet bepaalde stereotypen versterken met betrekking tot de culturele representatie van het probleem, en het kan bovendien het geslacht dat niet aan de discussie deelneemt uitsluiten van de leer- en bewustwordingsprocessen. Er is daarom geen oplossing die voor iedereen geschikt is, maar het is noodzakelijk om de referentiecontext waarin de focus wordt gelegd goed te kennen om de meest geschikte keuze te maken.

2. ONTWIKKEL HET INSTRUMENT/ DE INSTRUMENTEN:

Als je eenmaal hebt vastgesteld welk type instrument(en) je wilt gebruiken bij jouw gegevensverzameling, is het raadzaam om een literatuuronderzoek uit te voeren om vast te stellen of vergelijkbare instrumenten al zijn ontwikkeld en getest. Je kan er bijvoorbeeld achter komen dat er een eerder gevalideerde vragenlijst bestaat. Als dergelijke instrumenten niet beschikbaar en/of geschikt zijn, kan je doorgaan met het bouwen van nieuwe instrumenten. Als dergelijke instrumenten wel beschikbaar zijn, onthoud dan dat het niet alleen belangrijk is om ze te vertalen (als ze niet al in jouw eigen taal beschikbaar zijn), maar ook om ze aan te passen aan jouw lokale context, aan de leeftijd van jouw respondenten, enz.

AANDACHT

Vanwege de gevoeligheid van het onderwerp SRGBV wordt vertrouwelijkheid sterk aanbevolen. Dit betekent bijvoorbeeld dat er geen namen, geboortedata of andere identificerende informatie verzameld mogen worden; in plaats daarvan kan je voor elke respondent een code gebruiken. Houd hier rekening mee bij het ontwikkelen van jouw instrument(en).

3. BESTUUR HET INSTRUMENT/ DE INSTRUMENTEN:

Na het ontwikkelen van jouw instrumenten voor gegevensverzameling, is het belangrijk om **de tijd te nemen om deze instrumenten te testen**. Het besturen van de evaluatie-instrumenten is de stap die vaak wordt overgeslagen en/of over het hoofd wordt gezien vanwege tijdgebrek. Integendeel, pilots zijn een cruciale stap om te begrijpen of het instrument het mogelijk maakt om hoogwaardige en betrouwbare informatie te verzamelen.

4. TOESTEMMING VERKRIJGEN:

Ten slotte is het belangrijk om, voordat u begint, **de geïnformeerde toestemming te verzamelen van de mensen die bij de evaluatie zullen worden betrokken**. Geïnformeerde toestemming verwijst naar de expliciete bereidheid, bij voorkeur schriftelijk uitgedrukt, van een persoon om deel te nemen aan de evaluatie en het vereist dat de persoon wordt geïnformeerd over alle kenmerken van de evaluatie (in het bijzonder privacy regelgeving, hoe de gegevens worden opgeslagen en gebruikt, door wie, voor welke doeleinden etc.). Als je met een minderjarige te maken hebt, vraag dan altijd geïnformeerde toestemming van ouders of voogden voordat u ze bij de evaluatie betreft.

AANDACHT

Bij het ontwikkelen van instrumenten voor gegevensverzameling, bij het houden van een focusgroep of bij een interview met een sleutelinformant, is het belangrijk om op de hoogte te zijn van de literatuur over het onderwerp, maar ook om een sterke kennis te hebben van de sociale en emotionele aspecten van het omgaan met geweld.

Dit is buitengewoon belangrijk omdat je misschien iemand interviewt die het slachtoffer is van geweld en je moet secundair slachtofferschap altijd proberen te vermijden. Dit gebeurt wanneer een persoon met nog meer leed geconfronteerd wordt, niet als een direct gevolg van de misdaad, maar door de manier waarop je met hem/haar omgaat. Secundair slachtofferschap kan bijvoorbeeld worden veroorzaakt door ongepast taalgebruik of door ongevoelige opmerken te maken.

STAP 4: SAMPLING

Bij de evaluatie van het project hoeft niet elke deelnemer van het project te worden beoordeeld. Het is namelijk mogelijk om informatie te verzamelen over een **voldoende grote steekproef van de totale populatie**.

De ideale grootte van een steekproef is afhankelijk van de grootte van het project en het evaluatietype. Het is belangrijk om er rekening mee te houden dat als de steekproef erg klein is, het betrouwbaarheidsniveau bij het maken van conclusies of extrapolaties die op de gehele populatie van toepassing zijn, laag zal zijn. Bovendien moet u rekening houden met mogelijke uitval van het project en van de evaluatie. Het is daarom aangeraden om meer mensen op te nemen dan de minimale steekproef. Aan de andere kant is de steekproefomvang een belangrijk element dat de kosten en de tijdsperiode van de evaluatie beïnvloedt. We kunnen daarom stellen dat hoe groter de steekproef is, hoe duurder en tijdrovender de evaluatie zal zijn, zowel in termen van gegevensverzameling als analyse.

Er zijn verschillende samplingtechnieken die als volgt kunnen worden gegroepeerd:

- » **Kanssteekproeven:** Hiermee kan elk lid van de populatie willekeurig of quasi-willekeurig worden geselecteerd. Voorbeelden van kanssteekproeven zijn: eenvoudige aselecte steekproeven waarbij elk lid van de populatie geheel bij toeval wordt geselecteerd; systematische steekproeven waarbij leden van een populatie op regelmatige tijdstippen worden gekozen enz.
- » **Niet-kanssteekproeven:** Individuen worden geselecteerd op basis van niet-willekeurige criteria. Dit betekent dat niet elk individu kans heeft om te worden opgenomen. Voorbeelden van criteria zijn: de nabijheid van de persoon die de evaluatie uitvoert (gemakssteekproeven) of relevantie van het doel van de evaluatie (doelgerichte steekproeven) enz.

Over het algemeen is het aangeraden om kanssteekproeven te gebruiken, omdat dit volgende voordelen met zich meebrengt: het trekken van nauwkeurigere steekproeven en het verminderen van de selectiebias. Het is alleen ingewikkelder, duurder en tijdrovender.

STAP 5: GEGEVENS ANALYSEREN EN HET RAPPORT SCHRIJVEN

De analysetechnieken die zullen worden gebruikt, zijn afhankelijk van de instrumenten die worden gebruikt om de gegevens te verzamelen.

Zo krijg je bijvoorbeeld bij online enquêtes met instrumenten zoals Microsoft Forms, Google Forms en SurveyMonkey meestal een overzicht van de resultaten en is het ook mogelijk om naar elke individuele respons kijken. Bovendien kan je Excel-spreadsheet met de resultaten downloaden.

Voor een papieren vragenlijst is het eerste dat je moet doen voordat je met de analyse begint, jouw gegevens invoeren. Tenzij je een machinaal leesbaar formulier hebt gebruikt, moet je dit handmatig doen. Je kan hiervoor een eenvoudige teksteditor of een spreadsheetsoftware zoals Excel gebruiken.

Voor focusgroepen en/of interviews met sleutelinformanten zul je kwalitatieve data-analysetechnieken moeten gebruiken. Analytische technieken die het meest geschikt zijn voor focusgroepegegevens zijn constante vergelijkingsanalyse, klassieke inhoudsanalyse, trefwoorden-in-context en discoursanalyse⁴.

Na de analyse kan het impactevaluatie-rapport worden opgesteld. Het rapport moet de volgende hoofdsecties bevatten:

- » **Samenvatting:** Het bevat de belangrijkste bevindingen, lessen en aanbevelingen van uw evaluatie. Het mag niet langer zijn dan twee/drie pagina's.
- » **Inleiding:** Het geeft een overzicht van het project inclusief het tijdschema, de belangrijkste belanghebbenden en de doelstellingen. Het is goed om een duidelijke beschrijving te geven van de interventielogica van het project en je te concentreren op de activiteiten die cruciaal waren bij het behalen van de resultaten.
- » **Doel en methodologie van de evaluatie:** Het beschrijft het doel/ de reikwijdte van de evaluatie, de belangrijkste evaluatievragen en de evaluatiemethodologie. Daarnaast specificeert het de kwantitatieve en kwalitatieve methodes die gebruikt worden als onderdeel van de evaluatie en hun beperkingen.
- » **Evaluatiebevindingen:** Het presenteert de bevindingen die uit de analyse naar voren kwamen. Het moet een interpretatie van de informatie weergeven en een waardeoordeel vellen over de bevindingen. Het is aangeraden om waar nodig afbeeldingen te gebruiken.
- » **Conclusie en aanbevelingen:** Het bevat een samenvatting op hoog niveau van het succes en de lessen die zijn getrokken uit de projectevaluatie. Er moet een lijst met aanbevelingen zijn voor verschillende doelgroepen (interne/ externe belanghebbenden) en toepassingen (programmaontwikkeling/ -verbetering, beleidsvorming, enz.).
- » **Bijlagen:** Hier kan je alle ondersteunende documenten bijvoegen zoals het M&E-plan, gebruikte vragenlijsten, lijsten met geïnterviewde/betrokkenen bij focusgroepdiscussies etc.

---

⁴ Kijk bijvoorbeeld naar Leech & Onwuegbuzie, 2007, 2008 voor een overzicht van analytische technieken.

STAP 6: DE BEVINDINGEN VAN DE IMPACTEVALUATIE VERSPREIDEN EN GEBRUIKEN

Er zijn twee hoofdtypen verspreidingsstrategieën. Deze strategieën kunnen tegelijkertijd worden gebruikt. Dit betekent bijvoorbeeld dat bepaalde gegevens/ bevindingen vertrouwelijk worden behandeld en alleen intern worden gedeeld, terwijl andere worden gedeeld met externe belanghebbenden.

INTERNE VERSPREIDING:

Het verwijst naar het delen van de bevindingen van de evaluatie met het projectpersoneel en met de rest van de organisatie. Het vormt de basis voor organisatorisch leren en draagt bij aan het verbeteren van de ontwikkeling en het beheer van programma's. Dit kan op verschillende momenten in de projectimplementatie worden gedaan. Bijvoorbeeld als het project voorziet in een tussentijdse evaluatie of zelfs na het uitvoeren van de nulmeting, indien van toepassing.

EXTERNE VERSPREIDING:

Het moet gericht zijn op externe belanghebbenden. Afhankelijk van het soort interventie en het verwachte gebruik van de evaluatiebevindingen, kunnen externe belanghebbenden lokale autoriteiten, nationale ministeries, lokale- en internationale ngo's, universiteiten, donoren en lokale gemeenschappen zijn. Externe verspreiding helpt om bewijsmateriaal te verzamelen over wat werkt en wat niet en draagt bij aan het delen en toepassen van de beste toepassingen tussen verschillende actoren die mogelijk aan hetzelfde onderwerp/ met dezelfde doelgroep werken.

TIPS

Het is belangrijk om na te denken over verspreidingsproducten die geschikt zijn voor verschillende doelgroepen. Als je bijvoorbeeld jouw bevindingen onder een breder publiek wilt verspreiden, is het misschien een goed idee om het rapport samen te vatten. Je kan een korte samenvatting of een informatieblad met infographics of statistieken opstellen. Visuele producten zijn erg handig wanneer je een divers publiek aanspreekt.

Co-funded by the
Rights, Equality and
Citizenship (REC)
Programme of the
European Union

youthforlove.eu

ActionAid International Italia Onlus
educazione.ita@actionaid.org